

Buletin Informativ 8-15 noiembrie 2017

CUPRINS

CU SPRIJINUL CALM, FEMEILE-PRIMAR ÎȘI CONSOLIDEAZĂ CUNOȘTINȚELE ÎN DOMENIUL COMUNICĂRII.....	2
REFORMA DE DESCENTRALIZARE RISCĂ SĂ EȘUEZE.....	3
DIRECTORUL EXECUTIV AL CALM VIOREL FURDUI A PARTICIPAT LA REUNIUNEA MEMBRILOR REȚELEI ASOCIAȚIILOR AUTORITĂȚILOR DIN SUD-ESTUL EUROPEI (NALAS).....	7
REPUBLICA MOLDOVA ACUMULEAZĂ RESTANȚE LA CAPITOLUL DESCENTRALIZĂRII SI CEL AL DEMOCRAȚIEI LOCALE.....	9
O PERSOANĂ CARE NU A FOST ALEASĂ NU POATE SĂ DEȚINĂ O FUNCȚIE ELECTIVĂ DEOARECE SE ÎNCALCĂ UN PRINCIPIU CONSTITUȚIONAL IMPORTANT, CEL AL REPREZENTATIVITĂȚII.....	12
A FOST LANSAT PROGRAMUL DE DEZVOLTARE A CAPACITĂȚILOR ÎN DOMENIUL DEZVOLTĂRII ECONOMICE LOCALE.....	14
DESCENTRALIZAREA FONDULUI RUTIER NE DEMONSTREAZĂ CĂ ACEST PROCES TREBUIE IMPLEMENTAT ȘI ÎN ALTE DOMENII.....	15
(INTERVIU) STELA ONUȚU, PRIMARUL ORAȘULUI GLODENI: CEA MAI MARE PROBLEMĂ, ÎN CALEA UNUI PRIMAR, ESTE LIPSA RESURSELOR UMANE.....	17
O NOUĂ ÎNFRĂȚIRE: DERENEU DIN CĂLĂRAȘI ȘI COMUNA TIMIȘEȘTI, JUDEȚUL NEAMȚ.....	20
SÂNGERU DIN ROMÂNIA S-A ÎNFRĂȚIT CU SÂNGEREII NOI DIN MOLDOVA.....	21
PRIMARII DIN 10 LOCALITĂȚI DIN RAIOANELE FLOREȘTI ȘI SOROCA ASIGURĂ DURABILITATEA UNUI PROIECT DE APROVIZIONARE CU APĂ POTABILĂ FINANȚAT DIN FNDR ȘI COFINANȚAT DE APASAN.....	22
APLICANȚII PROIECTELOR DE APROVIZIONARE CU APĂ ȘI CANALIZARE ȘI EFICIENȚĂ ENERGETICĂ FINANȚATE DE UE S-AU ÎNTRUNIT ÎN ȘEDINȚĂ COMUNĂ.....	24
ÎN ATENȚIA APL ȘI A PRODUCĂTORILOR AGRICOLI!! CONCURS DE GRANTURI PENTRU DEZVOLTAREA INFRASTRUCTURII ECONOMICE PENTRU PRODUCĂTORII AGRICOLI.....	26
AU FOST TERMINATE LUCRĂRILE DE CONSTRUCȚIE LA STAȚIA DE POMPARE DIN ORAȘUL TELENEȘTI.....	27
ATELIER DE COORDONARE A PREVEDERILOR MEMORANDUMURILOR DE ÎNTELEGERE PENTRU PROIECTELE FINANȚATE DIN SURSELE UNIUNII EUROPENE.....	28

CU SPRIJINUL CALM, FEMEILE-PRIMAR ÎȘI CONSOLIDEAZĂ CUNOȘTINȚELE ÎN DOMENIUL COMUNICĂRII

Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM), cu susținerea Programului ONU „Femeile în politică” a organizat pentru circa 30 de femei-primar, cursul de instruire „Comunicarea strategică și conducerea eficientă pentru egalitatea de gen în comunitățile locale”. În cadrul evenimentului care a avut loc în perioada 7-9 noiembrie, curent au avut loc mai multe sesiuni cu diverse tematici: comunicare publică, discurs public, etichetă publică, comunicarea cu mass-media, imagine publică, modalități de prezentare a informației, exerciții practice, materiale video, dar și despre cum nu trebuie să procedeze primarii în anumite situații. O sesiune aparte a avut drept obiectiv consolidarea cunoștințelor participantelor în ceea ce privește discriminarea de gen și sexismul. De asemenea, femeile participante au învățat ce este liderismul și de ce este nevoie de rețeaua femeilor. În calitate de mentori au participat Nighina AZIZOV, Manager de Țară WDN, expertă în științe politice, Vera Nastasiu, antrenoare de dicție și comunicare publică, Loreta Handrabura, doctor, conferențiar universitar.

Femeile-primar au rămas încântate de experiența acumulată pe parcursul acestor zile și au mulțumit CALM pentru că realizează acțiuni atât de diverse, toate fiind în beneficiul lor.

Raisa Lozinschi, primar de Chetroșica Nouă, Edineț a spus că nu este pentru prima dată la cursurile organizate de CALM. „Sunt lecții utile pentru activitatea mea în calitate de primar. Specialiști care vin în fața noastră sunt printre cei mai buni, iar cursurile la care am participat mi-au dat încredere în forțele proprii”.

Tatiana Panfili, primar de Băiuș, Leova a menționat că datorită acestor seminare primarii își consolidează cunoștințele în domeniul comunicării. „Mulțumim CALM-ului pentru că învățăm cum să facem față întrebărilor, uneori incomode, pe care ni le adresează jurnaliștii, dar și unii cetățeni”.

Elena Platița, primarul satului Tătăraști, Strășeni consideră că prin comunicare putem convinge mai ușor, putem fi mai credibili. „Discutăm cu persoane diferite, există și situații conflictuale, trebuie să cunoaștem cum să facem față”.

Programul ONU „Femeile în politică” este implementat de Entitatea Națiunilor Unite pentru Egalitatea de Gen și Abilitarea Femeilor (UN Women) și Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD) cu sprijinul financiar al Guvernului Suediei.

Sursa: www.calm.md

REFORMA DE DESCENTRALIZARE RISCĂ SĂ EȘUEZE

Implementarea strategiei de descentralizare a politicii bugetar fiscale, dar și alte proiecte importante ce țin de administrația publică locală au fost subiectul emisiunii Loc de dialog de la Radio Moldova. Invitații în studio au fost Iurie Țap, deputat, membru al Comisiei Parlamentare Administrare Publică, Alexandru Osadci, coordonator de proiecte în cadrul Congresului

Autorităților Locale din Moldova, Viorel Rusu, jurist CALM, Rodica Rusu, primarul satului Telița, raionul Anenii-Noi și Nicole Tudoreanu, primarul satului Feștelița, raionul Ștefan-Vodă.

Iurie Țap a amintit că potrivit prevederilor Legii 68, prin care a fost aprobată strategia de descentralizare, iar până la finele anului 2015 acest plan de acțiuni urma să fie realizat pe deplin. Din 2016, APL urma să aibă resurse financiare, proprietate și să poată face față tuturor provocărilor. „Noi, în colaborare cu CALM și Ministerul Finanțelor ajunsesem la un consens și, începând cu 2016, urmau să fie aplicate anumite măsuri ce prevedeau consolidarea veniturilor proprii. În parte era vorba de impozitul pe proprietate. Cu regret, nu a fost să fie. Anul 2015 a fost unul cu turbulențe în politica statului, iar guvernul a fost demis. Guvernarea care a venit în 2016 a revăzut aceste prevederi și nu s-a realizat nimic. În 2017 s-a făcut un pas, aprobându-se descentralizarea Fondul Rutier, însă nu au fost create instrumentele juridice pentru delimitarea proprietății. Astăzi, reforma de descentralizare riscă să eșueze, proprietatea nu a fost delimitată, așa cum este scris în strategia de reformă a APL, pe care Guvernul a aprobat-o în iulie, anul trecut”.

Alexandru Osadci consideră că s-au făcut niște realizări destul de bune, inclusiv la capitolul descentralizării, dar și în ceea ce privește dialogul cu APC. În acest sens, coordonatorul de proiecte în cadrul CALM a amintit că a fost aprobată Legea ce prevede accesul APL la Curtea Constituțională, competența ce ține de schimbarea destinației terenurilor a trecut de la autoritățile centrale la cele locale, s-a ajuns la un numitor comun în ce privește evaluarea imobilelor, această atribuție trecând și în competența APL. „Este importantă această prevedere deoarece prețul de piață al imobilelor constituie baza impozitelor pe imobil. Din cauza că nu se fac evaluări, impozitul pe acest venit este foarte mic, sperăm că această prevedere va crea oportunități semnificative pentru APL”. Totodată, a fost aprobată noua modalitate de partajare a Fondului Rutier, taxa rutieră trecând în totalitate la APL, această realizare aducându-le venituri adiționale în bugetele locale. Aceste lucruri au fost îndeplinite în anul 2016. „Cu regret, în 2017 constatăm o încetinire a procesului de descentralizare”, a menționat expertul CALM.

Juristul CALM Viorel Rusu este de părere că această reformă se face sporadic, deoarece pentru a avea o legislație perfectă, pe lângă consolidarea bazei fiscale, trebuie să facem regulă și în descentralizarea funcțiilor și atribuțiilor. „Trebuie să știm ce rămâne a fi de interes național, ce rămâne de interes general-statal, ce trebuie de dat APL, așa încât serviciul să fie cât mai aproape de cetățean. Cu regret, analiza respectivă nu a fost făcută, partea cea mai importantă rămâne încă a fi soluționată, iar timp până în 2018 a rămas foarte puțin”.

Rodica Rusu, primar de Telița, Anenii Noi a constatat că în RM nu se dorește descentralizare, nici dezvoltare locală. „Chiar dacă Constituția RM stipulează că dezvoltarea locală se bazează pe autonomie și autogestione, regulamentele elementare de activitate ale Cancelariei de Stat prevăd că orice dispoziție, orice decizie, trebuie să fie avizată de către specialiștii lor”. Rodică Rusu a declarat că mulți colegi primari nu au reușit să absoarbă banii din Fondul Rutier, deoarece reprezentanții ai Cancelariei de Stat au avut unele suspiciuni legate de desfășurarea unor licitații, iar acum se încearcă desfășurarea repetată a acestora, deși e puțin probabil să se reușească valorificarea acestor bani până la finele anului. „De nenumărate ori ne-am întrunit în

cadrul CALM, am avut încercări de a discuta și pe platforma parlamentară ca să argumentăm că cei de la nivel local au competențe, dar și mandatul populației care le permite, conform Constituției, dar și Legii 436 să-și decidă soarta de dezvoltare”.

Iurie Țap a atras atenția asupra faptului că APL li s-au stabilit doar competențele, nu însă și resursele financiare pentru a onora aceste competențe. „Circa 40% din banii din Fondul rutier nu vor fi valorificați. Aceste resurse se vor reîntoarce la stat și vor fi utilizate la discreția Guvernului. Dacă modificările din politica fiscală pentru 2016 ar fi fost așa cum noi le-am propus în 2015, atunci sumele rămase nevalorificate ar fi putut fi transferate pentru anul viitor, sau după caz, utilizate pentru alt proiect în anul care se scurge”. Deputatul a menționat că veniturile proprii ale satelor și comunelor sunt la nivel de 11%, iar cheltuielile administrative constituie 12,6%. „Cheltuielile sunt mai mari decât veniturile. Cu ce resurse să acopere primarul și consiliul local necesitățile cetățenilor?” Iurie Țap a declarat că s-a încercat organizarea, pe parcursul lunii octombrie, a unor dezbateri publice privind implementarea strategiei de descentralizare. „Trei ședințe nu au avut loc, la altele subiectul s-a amânat și ne-am pomenit că politica bugetar-fiscală deja a fost adoptată”.

La capitolul dezvoltare, alesul poporului a specificat faptul că doar 6% din venituri se atribuie investițiilor în sate și orașe, iar acești bani sunt destinați, în mare parte, pentru apă și canalizare. În aceste condiții, nici deputatului nu-i este clar cum am putea obține dezvoltarea localităților.

Potrivit lui Alexandru Morcov, în societatea care este dezbinată, în țara măcinată de atâtea probleme, orice rezultat la elaborarea politicilor, în procesul legislativ, este foarte important. „CALM nu își pierde speranța și continuă lupta pentru a obține beneficii în activitatea APL și dezvoltarea localităților”.

Nicolae Tudoreanu, primarul satului Feștelita, Ștefan-Vodă a declarat: „Cu regret, cei care ar trebui să realizeze procesul de descentralizare, probabil nu au înțeles, în detalii, care ar fi câștigurile din urma implementării acestor strategii. Asumându-și planul de acțiuni al strategiei de descentralizare, având expertize internaționale testate în multe state care au realizat în timp descentralizarea financiară, au fost trasate niște direcții. Noi nu descoperim nimic nou, doar trebuie să întreprindem aceste acțiuni. Relația directă a cetățeanului este cu APL, nu cu APC, din aceste motive, la APL ar trebui să vină atât banul, cât și competența”.

Vorbind despre veniturile proprii, adică impozitul pe proprietate și taxele locale, Tudoreanu a spus că deși, aparent avem o autonomie locală, în realitate lucrurile nu sunt chiar așa. „Dacă ne referim la taxele locale, avem o listă foarte mare, la titlul 7 al Codului Fiscal. În realitate, taxe aplicabile, în special în cazul localităților rurale ar fi doar trei. Multe dintre primării nu aplică taxa pentru salubritate și rămân cu doar două taxe locale: cea pentru amenajarea teritoriului și cea pentru amplasarea unităților comerciale. Impozitele pe proprietate sunt în descreștere deoarece avem un Cod Fiscal învechit, cotele sunt decise la nivel central, facilitățile asupra acestor impozite cresc de la an la an, iar cheltuielile pentru administrare sunt mai mari decât încasările pe care le facem cu eforturile noastre. Cei care sunt responsabili de implementarea politicilor bugetar-fiscale ar trebui să intre în esența planului de acțiuni privind strategia de

descentralizare și de urgență să întreprindă acțiunile necesare pentru revitalizarea și revizuirea Codului Fiscal, titlul 6 și titlul 7, pentru a acorda mai multă autonomie APL, dar și posibilitatea de a colecta impozite pentru că rezerve sunt, capacitatea fiscală a oamenilor a crescut”, a declarat primarul de Feștelița.

Viorel Rusu, jurist în cadrul CALM a amintit că Foaia de parcurs semnată de către Republica Moldova și Consiliul Europei a fost elaborată conform recomandărilor anterioare. „Cu regret, la multe capitole sunt mari restanțe, cum ar fi necesitatea consolidării bazelor de venit a bugetelor locale, controlul excesiv asupra APL, dar și necesitatea consolidării cadrului legal. Multe dintre aceste măsuri trebuiau deja să fie realizate, termenii de implementare au fost depășiți și nu s-a întreprins practic nimic. Încercări, propuneri și discuții au fost, dar rezultate la capitolul consolidării autonomiei locale nu avem”, a constatat Viorel Rusu.

Emisiunea poate fi audiată accesând următorul link:

<http://calm.md/libview.php?l=ro&idc=66&id=4008&t=/SERVICIUL-PRESA/Comunicate/Reforma-de-descentralizare-risca-sa-euze>

Sursa: www.calm.md / www.trm.md

DIRECTORUL EXECUTIV AL CALM VIOREL FURDUI A PARTICIPAT LA REUNIUNEA MEMBRILOR REȚELEI ASOCIAȚIILOR AUTORITĂȚILOR DIN SUD-ESTUL EUROPEI (NALAS)

NALAS vine la Chișinău, iar președinta CALM Tatiana Badan va deveni președinta acestei rețele de Asociații începând cu anul 2019

La 8 noiembrie, curent, la Belgrad a avut loc ședința directorilor asociațiilor, membre ale Rețelei Asociației Autorităților din sud-estul Europei (NALAS). Ședința a fost prezidată de Mico Micic, președintele NALAS în perioada anilor 2017-2018, dar și primar de Bijeljina din Bosnia și Herțegovina. **În cadrul evenimentului au fost abordate mai multe decizii ce țin de activitatea NALAS, printre acestea fiind aprobarea unor modificări la statutul NALAS, stabilirea datei Adunării Generale, probleme cu care se confruntă asociațiile și suportul pe care îl poate oferi NALAS.** De asemenea, au fost puse în discuție proiecte în care este sau va fi implicat NALAS și membrii săi. Un alt subiect căruia i s-a acordat o atenție sporită a fost situația din Republica Moldova, Albania și Slovenia. Directorul executiv al **CALM Viorel Furdui a vorbit despre starea lucrurilor din Republica Moldova, despre progresele importante înregistrate în 2016, dar și despre unele dificultăți în comunicarea cu Guvernul apărute în anul 2017. Viorel Furdui a solicitat NALAS să aibă o poziție mai fermă în acest sens, să folosească autoritatea sa și toate mijloacele disponibile în vederea intervenirii pe lângă instituțiile UE de a spori atenția lor față de APL, descentralizare și dezvoltare locală, în calitate de domenii prioritare de discuții cu guvernele naționale.** Viorel Furdui a subliniat faptul că este absolut necesar de a explica guvernelor naționale respective necesitatea parteneriatului efectiv între Guvern și asociațiile APL, în cadrul procesului de aderare la standardele și valorile UE în domeniul descentralizării și buneii guvernări.

Directorii asociațiilor, membre ale Rețelei Asociației Autorităților din sud-estul Europei au participat și la un atelier de lucru ce a avut ca temă egalitatea de gen și încadrarea ei în cadrul

NALAS. NALAS va acorda o atenție deosebită promovării egalității de gen la nivel local, pentru a asigura o vizibilitate egală, responsabilitatea și participarea ambelor sexe în toate sferele vieții publice și private. NALAS este, de asemenea, un promotor al Cartei europene pentru egalitatea între femei și bărbați în viața locală.

În ciuda acțiunilor pozitive întreprinse, există un drum lung de parcurs pentru Europa de Sud-Est pentru a realiza egalitatea de gen la nivel local. Cercetările recente au arătat că doar 8,4% dintre primarii din Europa de Sud-Est sunt femei și doar 29,9% dintre consilierii municipali din Europa de Sud-Est sunt femei.

Pentru a înlătura aceste nedreptăți, NALAS a dezvoltat acțiuni ce au drept scop creșterea gradului de conștientizare a necesității implicării femeilor în activitățile social-politice, identificarea și însușirea celor mai bune practici pentru încurajarea femeilor de a ocupa funcții-cheie în administrația publică locală. Totodată, s-a menționat că Republica Moldova, la capitolul numărul de femei primari, reprezintă o istorie de succes și ocupă primul loc din regiune.

La finalul reuniunii, în rezultatul discuțiilor s-a stabilit organizarea la 17 decembrie, curent, a reuniunii NALAS la Chișinău . În cadrul evenimentului va fi examinată în profunzime situația actuală din Republica Moldova, dar și experiența țărilor NALAS. Vor fi puse în discuție direcțiile și modalitățile de depășire a deficiențelor în comunicarea dintre guvernare și APL, constatate în ultima perioadă de timp.

Trebuie de menționat că conform statutului și deciziilor NALAS, Dna Tatiana Badan, președintele CALM, primar de Selemet, Cimișlia, a devenit prima femeie vicepreședinte a NALAS și va deveni prin rotație, începând cu anul 2019, prima femeie președinte al NALAS.

NALAS este o rețea de asociații ale autorităților locale din sud-estul Europei. Rețeaua reunește 14 asociații care reprezintă aproximativ 9000 de autorități locale, alese direct de peste 80 de milioane de cetățeni din această regiune, printre care Croația, Albania, România, Republica Moldova, Slovenia, Macedonia, Bulgaria, Muntenegru.

NALAS a fost creată în 2001, ca urmare a Primului Forum al Orașelor și Regiunilor din Europa de Sud-Est (Skopje, noiembrie 2000), organizat de Congresul Autorităților Locale și Regionale al Consiliului Europei. Rețeaua a fost înființată sub auspiciile Pactului de Stabilitate pentru Europa de Sud-Est și Consiliul Europei. În primii ani, NALAS a funcționat ca o organizație informală cu întâlniri, seminare și programe de formare periodică. În iulie 2005, NALAS a devenit o asociație înregistrată oficial, cu sediul la Strasbourg. Secretariatul NALAS a fost înființat în martie 2007. Acesta are sediul în Skopje și este responsabil pentru coordonarea generală și implementarea activităților. Obiectivul major al NALAS este de a dezvolta o puternică autoguvernare locală în Europa de sud-est.

Sursa: www.calm.md

REPUBLICA MOLDOVA ACUMULEAZĂ RESTANTE LA CAPITOLUL DESCENTRALIZĂRII SI CEL AL DEMOCRATIEI LOCALE

La 11 noiembrie, curent, Victor Rusu a avut alături la o nouă ediție a emisiunii Vocea Administrației Locale doi dintre liderii Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM), Viorel Furdui, director executiv și Alexandru Osadci, coordonator de Proiecte.

Cele mai importante subiecte abordate au fost consecințele neimplementării angajamentelor privind descentralizarea puterii în Republica Moldova, importanța semnării Acordului de cooperare între CALM și Congresul Municipalităților din Rusia, dar și vizita de studiu a unui grup format din circa 50 de primari în România.

Pentru început, directorul executiv al CALM a trecut în revistă câteva evenimente importante din agenda Congresului Autorităților Locale din Moldova care au avut loc în ultimul timp, pentru ca radio-ascultătorii să înțeleagă și mai bine activitatea acestei organizații: **"Am organizat o conferință împreună cu Ambasada Franței privind cooperarea descentralizată, un concept de succes în alte țări, prin care se oferă mai multe servicii ce permit dezvoltarea proiectelor de canalizare și apă potabilă, turism ș.a. Modelul francez de organizare statală, administrare locală și descentralizare este unul exemplar.** Un alt eveniment important a fost un seminar dedicat doamnelor primar în domeniul comunicării, predat de experți cu renume, pentru ca primarii să poată avea o bună comunicare cu cetățenii, mass-media, donatorii, să știe cum să se comporte în procesul de comunicare. A fost un seminar foarte util. Am primit reacții foarte bune din partea celor care au participat. **Recent, în Republica Moldova au fost reprezentanți ai Asociației Municipalităților și Autorităților Locale din Letonia. Este o țară foarte apropiată Republicii Moldova ca mentalitate, iar CALM are o cooperare foarte bună cu această asociație. Am făcut schimb de idei și am stabilit prioritățile pentru perioada următoare.** A avut loc o masă rotundă unde s-a discutat despre efectele descentralizării Fondului rutier,

dificultățile întâmpinate în cadrul implementării acestuia și posibilitățile de a-l perfecționa. La acest capitol, s-a constatat o colaborare foarte bună cu Guvernul. Rezultatele descentralizării Fondului rutier aduce beneficii pentru cetățenii Republicii Moldova.

Aproape 50 de primari au vizitat două comune din România (Ciugud și Cornu), unde au văzut cum datorită fondurilor europene, a avut lor schimbarea la față a acestor localități despre care deja se spun legende. Pe lângă posibilitatea de a discuta cu cei doi primari, colegii noștri au avut întâlniri și cu alți aleși locali din regiune. Primarii au văzut cum au fost realizate politicile de dezvoltare ale satului, politici și strategii trasate pe zeci de ani înainte, multidimensional. Au fost realizate serviciile importante de apă și canalizare, după care s-a realizat chiar și un club de golf, care generează venituri și locuri de muncă. Au fost realizate proiecte care păreau fantastice, irealizabile. Spre exemplu în Cornu, mergi prin comună și te simți ca într-un oraș. Curățenie ideală. Toate serviciile puse la punct, școală, iluminat, bibliotecă. **În Republica Moldova vorbim foarte mult despre locuri de muncă, dar la noi în sate nu avem condiții minime - apă și canalizare. Trebuie să învățăm cum să păstrăm cetățenii acasă. La noi se discută cum să avem mai puține primării, deși dimpotrivă, ar trebui să investim mai mult în satele noastre, ca oamenii să se întoarcă acasă", a subliniat Viorel Furdui...**

O altă realizare recentă a CALM a fost vizita unor membri CALM la Moscova, la invitația Congresului General al Municipalityților din Federația Rusă. Este cea mai importantă organizație din Rusia care reunește toate autoritățile locale. „Acolo au fost puse bazele unor acorduri de parteneriat. Este un lucru foarte bun. Este un proces firesc, de globalizare."

În contextul descentralizării financiare și în special a Fondului rutier, **Alexandru Osadci, Coordonator de Proiecte CALM a menționat că fondurile au fost asimilate foarte bine. „Este un indicator încurajator, de unde deducem că autoritățile locale sunt pregătite să absoarbă și fondurile europene. În 2016 s-au făcut foarte multe lucruri privind descentralizarea, în schimb, în 2017 procesul s-a oprit. Este nevoie de curaj politic. Autoritățile locale sunt creative și inventive, vin mereu cu idei pentru a găsi resurse, au o imaginație impresionantă".** Potrivit expertului CALM, la moment, singura soluție a APL este utilizarea eficientă a cheltuielilor. **„Noi luptăm cu două fenomene: impunerea coeficienților adiționali fără resursele de acoperire și cu încercarea plafonării veniturilor autorităților publice locale."**

În altă ordine de idei, Viorel Furdui a declarat că politica bugetar-fiscală nu prevede nicio măsură pentru 2018. **„În asemenea condiții, vor apărea foarte multe întrebări din partea partenerilor europeni, în fața cărora RM și-a asumat niște angajamente. Vom ajunge în situația când se va constata că anumite Legi adoptate nu sunt implementate. Foia de Parcurs care a fost semnată de către Guvernul RM și Consiliul Europei și contrasemnată de CALM stabilește niște lucruri concrete ce trebuiau îndeplinite, iar timpul pentru a realiza aceste obiective deja a expirat. Congresul Puterilor Locale și Regionale a Consiliului Europei a stabilit că în prima jumătate a anului 2018 va întreprinde o vizită de monitorizare la Chișinău, iar în rezultatul acesteia va fi elaborat un raport. Tot în 2018 va fi aprobat Raportul privind starea democrației locale din RM: statutul alesului local, organizarea și funcționarea autonomiei locale, descentralizarea financiară, cum a fost implementată Foia de parcurs, sau Strategia**

descentralizării. Să ne amintim că atunci când unor orașe le-a fost acordat statut de municipiu, guvernarea și-a asumat obligația ca această schimbare să fie efectivă și vizibilă. În realitate s-a schimbat doar denumirea, iar sub aspect organizațional, statutar, financiar, totul a rămas cum era. Dacă nu finalizăm acest proces, atunci discredităm însăși ideea unor asemenea acțiuni. În asemenea caz, ne întrebăm de ce a fost nevoie de acest efort logistic, financiar, discuții,dezbateri, pentru a aproba o decizie pur formală, care nu dă nimic acestor orașe?"

Viorel Furdui a fost întrebat și despre ceea ce se întâmplă pe scena politică municipală din Chișinău, după ce Silvia Radu a fost numită Primar General interimar al capitalei de către viceprimarul Nistor Grozavu: **„Pot doar să mă refer la Rezoluția Consiliului Europei. În cazul primarului (nr. Dorin Chirtoacă) sunt mai multe încălcări ale Cartei. Cu siguranță, situația care s-a creat în Chișinău este complicată și s-a trecut de unele limite, la care nu trebuia să se ajungă. Se creează precedente periculoase pentru democrația locală.”**

În contextul dezbaterilor din studio, invitații au concluzionat că doar descentralizarea puterii, dar și a resurselor financiare ar putea genera modernizarea comunităților locale.

Emisiunea poate fi audiată accesând următorul link:

<http://calm.md/libview.php?l=ro&idc=66&id=4012&t=/SERVICIUL-PRESA/Comunicate/Republica-Moldova-acumuleaza-restante-la-capitolul-descentralizarii-si-cel-al-democratiei-locale>

Sursa: www.calm.md / www.voceabasarabiei.md

O PERSOANĂ CARE NU A FOST ALEASĂ NU POATE SĂ DETINĂ O FUNCȚIE ELECTIVĂ DEOARECE SE ÎNCALCĂ UN PRINCIPIU CONSTITUTIONAL IMPORTANT, CEL AL REPREZENTATIVITĂȚII

Despre situația creată în Municipiul Chișinău după suspendarea din funcție a Primarului General Dorin Chirtoacă, dar și despre referendumul ce va avea loc la 19 noiembrie, curent s-a discutat în emisiunea Ora Primarului de la 10 TV din 12 noiembrie, curent. Invitații emisiunii au fost Alexei Busuioc, primar de Capaclia, Cantemir și Viorel Rusu, expert CALM.

Potrivit expertului CALM, pentru ca o persoană aleasă de cetățeni să fie reținută sau suspendată, trebuie să existe temeuri importante și mecanisme legale foarte clare: „În cazul în care există pericolul pentru desfășurarea urmăririi penale, când primarul ar putea influența martorii sau să falsifice probele. În cazul lui Dorin Chirtoacă mulți specialiști sunt de părere că există o bănuială rezonabilă de aplicare excesivă a acestor măsuri. Congresul Autorităților Locale și Regionale a Consiliului Europei, de asemenea s-a expus pe marginea acestui subiect considerând exagerate măsurile de arest și de suspendare din funcție ale primarului Dorin Chirtoacă”.

Alexei Busuioc a menționat că nu-l cunoaște pe Dorin Chirtoacă, însă urmărind lucrurile care se întâmplă la Chișinău tinde să creadă că Dorin Chirtoacă prezintă un pericol major pentru unii, care se vor cu orice preț la putere.

Alexei Busuioc a amintit că Dorin Chirtoacă a devenit primar de Chișinău în 2007, când comunismul era în plină desfășurare în Republica Moldova și nimeni nu credea că va pleca atât de repede. „Unii spun că primarul general a încălcat Legea, alții spun că este un joc politic, ceea ce tind și eu să cred. Nu înțeleg de ce în cazul primăriei de Orhei se acceptă un fel de indulgență, chiar dacă în cazul aceluia primar există deja o condamnare.”

În ceea ce privește numirea Silviei Radu în funcția de primar interimar, expertul CALM Viorel Rusu admite că avem lapsusuri legislative, dar și deficiențe în aplicarea legislației, deoarece regula fundamentală în cazul respectiv ne spune că reprezentativitatea trebuie păstrată. **„În cazul unor autorități alese, populația, prin vot, le transmite mandatul. Astfel, nu poate o persoană care nu a fost aleasă să dețină o funcție electivă pentru că se încalcă un principiu**

Constituțional important, cel al reprezentativității, ce stipulează că puterea aparține poporului”.

Primarul de Capaclia a amintit că viceprimarul Nistor Grozavu a numit-o pe Silvia Radu în funcție de primar general interimar conform Legii din 2016. **„În Lege scrie că primarul general numește viceprimarii, după a doua încercare eșuată a Consiliului municipal Chișinău. Nistor Grozavu nu este primar general. Pe de altă parte, sunt niște lacune în legislație care sunt interpretabile de către unii”.**

Potrivit lui Alexei Busuioc, este foarte greu ca un om adecvat , fără a fi membru de partid să ajungă primar de Chișinău. ”Este greșit să alegem un om politic într-o asemenea funcție, deoarece el automat va politiza totul, iar politicul ne distruge. Oamenii trebuie evaluați după alte criterii, nu după cele politice. Cu cât mai departe vom sta de politic, cu atât mai bine ne va fi tuturor. Sunt oameni buni în această țară, care sunt net superiori multor politicieni”, a accentuat edilul de Capaclia.

În ceea ce privește autoritățile locale, expertul CALM Viorel Rusu a scos în evidență faptul că în ultima perioadă de timp se observă un control abuziv și excesiv din partea autorităților centrale, sub diferite forme, încălcându-se un principiu foarte important, cel al previzibilității și securității juridice. „Organismele Consiliului Europei au constatat, de asemenea, aceste derapaje, ceea ce ar trebui să pună pe gânduri autoritățile centrale. Orice om, care chiar dacă nu are studii juridice, analizează ceea ce se întâmplă și își face propriile concluzii. Organele de drept ar fi bine să se întrebe dacă nu cumva problema e și în ele”.

Alexei Busuioc a mai spus că lupta cea mare se dă la Chișinău, deoarece partidul care va câștiga capitala are toate șansele să-și asigure victoria în următoarele alegeri parlamentare.

Emisiunea poate fi vizionată la următorul link:

<http://calm.md/libview.php?l=ro&idc=66&id=4016&t=/SERVICIUL-PRESA/Comunicate/O-persoana-care-nu-a-fost-aleasa-nu-poate-sa-detina-o-functie-electiva-deoarece-se-incalca-un-principiu-Constitutional-important-cel-al-reprezentativitatii>

Sursa: www.calm.md / www.10tv.md

A FOST LANSAT PROGRAMUL DE DEZVOLTARE A CAPACITĂȚILOR ÎN DOMENIUL DEZVOLTĂRII ECONOMICE LOCALE

În perioada 14-15 noiembrie 2017, Inițiativa Primăriei pentru Creștere Economică a organizat prima sesiune de instruire pentru consultanții locali din cadrul autorităților locale care au devenit Membrii Juniori ai Clubului M4EG.

Cei 21 de participanți, experți, consultanți locali, reprezentanți ai CALM, Agențiilor de Dezvoltare Regională, Centrului de Dezvoltare Comunitară Integrată au discutat despre Conceptul M4EG, principiile și elementele Planului de Dezvoltare Economică Locală (Plan DEL) și au analizat prima componentă a procesului de planificare – Analiza Economică Locală.

Programul este constituit din patru module de instruire și are un conținut specific, în conformitate cu diverse etape de elaborare a Planului de DEL, reflectate în Îndrumarul M4EG pentru Structura și Conținutul Planului de Dezvoltare Economică Locală. Acest program este organizat pentru a susține activitatea de planificare economică locală a autorităților locale și va fi realizat în perioada noiembrie 2017 – mai 2018, referitoare la Planul de DEL.

Primăriei pentru Creștere Economică (www.m4eg.eu) este o nouă inițiativă a Uniunii Europene care a fost lansată în ianuarie 2017 în cadrul Parteneriatului Estic. Scopul general al Inițiativei este de a susține primărie și administrațiile locale din țările Parteneriatului Estic să devină facilitatori activi ai creșterii economice și creării locurilor de muncă la nivel local.

Sursa: www.m4eg.eu

DESCENTRALIZAREA FONDULUI RUTIER NE DEMONSTREAZĂ CĂ ACEST PROCES TREBUIE IMPLEMENTAT ȘI ÎN ALTE DOMENII

Din 2016, potrivit prevederilor Legii 68, prin care a fost aprobată Strategia de Decentralizare, APL urma să aibă mai multe resurse financiare, proprietate, ca să poată face față tuturor provocărilor. Despre măsura în care s-a reușit implementarea acestei Legi au vorbit, în cadrul emisiunii Puncte de Reflecție cu CALM de la Vocea Basarabiei, primarii localităților Băcioi, municipiul Chișinău, Vitalie Șalari și Fârlădeni, Căușeni, Ion Gangan.

Potrivit lui Ion Gangan, influența politică va putea fi redusă anume în urma descentralizării. „Reforma de descentralizare de la noi e exact ca în cântecul cel în care vin ai noștri, pleacă ai noștri, iar noi, adică primarii, rămânem tot ca proștii. Din păcate și în prezent factorul politic își mai spune cuvântul în realizarea multor proiecte din comunitățile rurale. **Noi ne-am pus mari speranțe în adoptarea Strategiei de Decentralizare.** Anul acesta Fondul Rutier a fost repartizat după numărul populației, astfel primăria din comuna Fârlădeni dispune de 526 mii de lei. Dacă în urma implementării Legii de descentralizare, tot așa vor fi redirecționați banii spre primării, factorul politic va fi redus substanțial, iar APL vor putea să soluționeze problemele existente în comunitățile rurale. **Decentralizarea Fondului Rutier este un exemplu fericit despre cum ar putea crește capacitatea noastră în realizarea proiectelor**”.

Primarul localității Băcioi, municipiul Chișinău, Vitalie Șalari a amintit că datorită sprijinului CALM și unității primarilor, în 2017 s-a aprobat descentralizarea Fondului Rutier. Vitalie Șalari a menționat că comuna Băcioi a beneficiat anul acesta de un milion două sute de mii de lei din Fondul Rutier. „**Indiferent de apartenența politică, primarii trebuie să fie uniți, pentru că doar așa vom putea să ne apărăm interesele și să soluționăm problemele APL**”.

Potrivit lui Vitalie Șalari, descentralizarea este o soluție extrem de necesară pentru Republica Moldova, acest obiectiv trebuia implementat de mai mulți ani, pentru a dezlega mâinile primarilor în vederea gestionării finanțelor și creșterii veniturilor. **„Factorul politic rămâne o pârgie pentru a-i ține pe primari cu mâna întinsă, pentru a-i face ascultători, iar dacă nu te conformezi riști să rămâi fără finanțe.** Dacă primăriilor li se vor da fondurile ce li se cuvin, nu va mai exista această presiune din partea politicului", a opinat edilul.

Expertii CALM constată o încetinire a procesului de descentralizare, ceea ce îi îngrijorează pe primari. Ion Gangan este de părere că cu cât mai greu va fi implementat acest proces, cu atât mai pustii vor deveni satele. „Investitorii nu vin în sate depopulate. Atât ei, cât și cetățenii au nevoie de infrastructură. Doar având infrastructură îi vom determina pe oameni să nu mai plece în căutarea unui trai mai bun, iar mulți dintre cei plecați ar avea motivație să se întoarcă acasă".

În altă ordine de idei, Vitalie Șalari a declarat că primarii simt o mare presiune din partea autorităților în desfășurarea activității lor, deoarece regulamentele elementare de activitate ale Cancelariei de Stat prevăd că orice dispoziție, orice decizie, trebuie să fie avizată de către specialiștii Cancelariei.

„Îi invităm periodic la ședințele Consiliului ca să ne dea un sfat despre cum ar trebui să elaborăm unele proiecte de decizii. Din păcate nu prea ne onorează cu prezența. Atunci însă când există o plângere pe numele primarului, chiar dacă nu e în competența specialiștilor de la Cancelarie, ei se autosizează și întreprind toate măsurile pentru a ne penaliza".

Emisiunea poate fi audiată accesînd următorul link:

<http://calm.md/libview.php?l=ro&idc=66&id=4024&t=/SERVICIUL-PRESA/Comunicate/Descentralizarea-Fondului-Rutier-ne-demonstreaza-ca-acest-proces-trebuie-implementat-si-in-alte-domenii>

Sursa: www.calm.md / www.voceabasarabiei.md

(INTERVIU) STELA ONUȚU, PRIMARUL ORAȘULUI GLODENI: CEA MAI MARE PROBLEMĂ, ÎN CALEA UNUI PRIMAR, ESTE LIPSA RESURSELOR UMANE

Primarul orașului Glodeni, Stela Onuțu, în cadrul unui interviu pentru Provincial.md, a vorbit despre lipsa locurilor de muncă, implicarea tinerilor în activitățile orașului, proiectele de amploare demarate pentru dezvoltarea localității, dar și despre ce obstacole stau în fața unui primar.

Provincial: Doamna Onuțu, sunteți în calitatea de primar de mai mult de 2 ani. Cum ați caracteriza această perioadă din perspectiva funcției pe care o dețineți?

Stela Onuțu: Pot spune că pe parcursul acestor 2 ani am avut o activitate foarte bogată. Mă pot lăuda cu multe realizări, dar, clar că, mai este loc de lucru, poate nu în măsura așteptărilor pe care le-am avut, dar am depus un efort maxim și, pe lângă acel efort, am depus și suflet în tot ceea ce am făcut. Eu le zic la toți că, eu habar nu aveam unde am nimerit, astfel au fost 2 ani grei, dar frumoși.

P.: În campania electorală, candidatul Onuțu Stela a avut un program stabilit. Ce ați reușit să demarați din ceea ce v-ați propus? Există vreun obiectiv pe care nu ați reușit să-l faceți?

S.O.: Eu și astăzi țin minte toate promisiunile din spotul electoral, pe care îl aveam: am promis drumuri, trotuare. Analizându-mă pe mine, totuși, eu sunt un critic mare cu mine, în comparație cu ceilalți, așa spune că 70% din program am realizat: începând cu schimbarea cadrelor, am adus oameni tineri în aparatul primăriei, construcția sensurilor giratorii, reglarea circulației rutiere prin marcajele din oraș, locurile pietonale, plasarea băncilor, amenajarea parcurilor, amenajarea opririlor, lucrăm la infrastructură, amenajăm scuarurile, parcurile.

P.:Republica Moldova se confruntă cu lipsa locurilor de muncă, mulți cetățeni aleg calea emigrării. Ce întreprindeți Dvs. și întreaga echipă pentru a stagna acest val? Care e situația în localitate?

S.O.: Din păcate, noi migrația nu o putem stagna, dar ar fi un punct prioritar în activitate – de a crea locuri de muncă, însă aceleași locuri de muncă nu sunt motivate prin suma salariilor. La moment sunt 2 persoane, care încearcă să facă o investiție în localitatea noastră, să creeze locuri de muncă. Noi, ca autoritate, îi susținem sub orice formă legală, de care dispunem, dar, din păcate, la noi poziția geografică ne dezavantajează, în ceea ce ține de investițiile economice. Multă lume vrea cale de acces deschisă, însă noi suntem o „apendicită” a republicii, astfel mulți ne evită, din păcate.

P.:Tinerii sunt viitorul și o resursă strategică a țării. Ce condiții asigurați tinerilor din Glodeni, întreprindeți careva activități cu implicarea tinerilor?

S.O.:Încercăm să implicăm tinerii la toate activitățile care se desfășoară, începând cu cele culturale, sociale și de informare. Avem un Consiliu al Tineretului, care mobilizează tinerii și îi formează ca un integru din localitate. Dacă ne referim la crearea locurilor de muncă, din păcate, noi nu putem crea un complex industrial, în primul rând, noi suntem lângă Bălți, astfel multe centre economice mari se află la Bălți și oamenii pleacă acolo la lucru.

P.:Care este situația orașului Glodeni la capitolul buget? Aveți parte de finanțări, donații, reușiți să atrageți fonduri?

S.O.: Probabil ca și în toate localitățile, bugetele noastre sunt destul de mici, comparând cu necesitățile de care are nevoie localitatea. Din păcate, politizarea predomină în ceea ce ține de atragerea de investiții și câștigarea unor proiecte și granturi. Nu dispunem de donații, ajutoare sau finanțări majore, au fost unele donații de la fundații, dar, în rest, nu avem sume care să se investească în teritoriul nostru.

P.:Ce fel de activități economice, credeți că, ar putea ajuta comunitatea locală să prospere?

S.O.: Orice activitate economică este binevenită, noi suntem deschiși pentru oricare activitate care ar aduce bani, fiindcă de aici se crește și impozitul, astfel avem acumulări la buget. Nu pot să nominalizez că am avea nevoie de o investiție în sfera x sau y, fiindcă orice inițiativă ar fi susținută la noi, la nivel local.

P.:Ce proiecte de angajare aveți pe agendă pentru dezvoltarea orașului Glodeni?

S.O.: De fapt, la moment suntem la etapa de verificare a proiectului în ceea ce ține de construcția stației de epurare pentru localitate. Mai suntem cu o bombă ecologică de 3.500 de tone de ape neprelucrate în vârful orașului, care pot să se erupă în orice moment. Proiectul major ar fi construcția unei stații de epurare și extinderea sistemului de canalizare, pentru că apa din localitate lasă de dorit.

P.:În afară de lipsa banilor, ce obstacolele mai stau în calea unui primar?

S.O.: Cea mai mare problemă în calea unui primar este lipsa resurselor umane. Noi nu avem specialiști și vom ajunge în momentul când vom avea bani, dar nu vom avea oameni. Eu sunt sigură că, cu mișcările și pașii cu care mergem noi în ziua de astăzi, în 5-7 ani vom ajunge că nu vom avea cu cine lucra. La moment, aparatul Primăriei are lipsă de 2 percepatori fiscali, un inginer cadastral, arhitect, specialist pe probleme juridice. Cu cine să lucrăm? Eu consider că lipsa resurselor umane e mai presus și decât lipsa banilor, pentru că, uneori având un potențial mic de bani, cu voință și forță umană poți realiza mult mai multe.

P.: Ce ar putea să vadă un turist în orașul Glodeni? Cu ce ați putea să-i atrageți?

S.O.: De fapt, nu avem muzee, centre istorice dezvoltate. Sunt puncte de atracții, însă ele nu au fost valorificate, noi am fi ca un traseu spre unele zone atractive, cum ar fi: Pădurea Domnească, Suta de Movable, care se află în împrejurarea orașului nostru, Țara Bâtlanilor. Eu cred că lipsesc parteneriatele publice private în domeniul promovării turismului, fiindcă ar fi trebuit privatul să investească și să dezvolte, dat fiind faptul că statul la noi în ziua de astăzi nu prea are capacitate.

P.: Care sunt planurile Dvs., în calitate de primar, pentru anul 2018?

S.O.: Planurile sunt mari, un pic este dezamăgirea, însă planurile sunt majore. Continuăm obiectivele preconizate deja pentru anul care vine, ar fi ultimul an deplin, înainte de campania electorală, pentru că deja în luna mai a anului 2019 vom fi în campanie. Totuși, am să continui cu îmbunătățirea infrastructurii localității, investiția în instituțiile preșcolare, ceea ce ține de îmbunătățirea condițiilor de dezvoltare și creșterea a tinerii generații, vom continua reparația drumurilor, a trotuarelor, chiar dacă suntem în proces de lucru, vom căuta condiții de satisfacere a noilor locuri de muncă. Vom încerca să căutăm potențiali investitori, să vină să încerce să găsească acea forță de muncă necesară la noi în localitate și să fie plătit omul nostru după capacități. Avem și o strategie de dezvoltare până în 2020, ne ghidăm după ea, astfel cu voia Domnului vom ajunge spre realizări mari și vom face tot ce este posibil.

Sursa: provincial.md

O NOUĂ ÎNFRĂȚIRE: DERENEU DIN CĂLĂRAȘI ȘI COMUNA TIMIȘEȘTI, JUDEȚUL NEAMȚ

Primarii localităților Dereneu și Timișești au semnat Acordul de parteneriat și fraternitate.

Evenimentul a avut loc peste Prut, la Timișești, județul Neamț.

”Am trăit clipe de neuitat, a fost o sărbătoare cu adevărat românească și un eveniment important pentru comunitățile noastre, de pe ambele maluri ale Prutului. A fost o sărbătoare care va dăinui mereu în inimile noastre”, a spus, după ce a revenit acasă, Elena Oaserele, primarul de Dereneu.

Dânsa a remarcat și căldura, bunătatea, sinceritatea, cu care au fost primită delegația din Dereneu.

La fel de impresionat a rămas și primarul de de Timișești, Vasile Marculet, care a postat pe pagina sa de facebook următorul mesaj: ”Ne-ați făcut cinstea și onoarea de a vă avea drept oaspeți în această zi. O zi memorabilă în conștiința noastră, a tuturor, prin evenimentele frumoase și semnificative în care am fost implicați. Vă mulțumim din suflet, pentru că ați reușit din prima zi de înfrățire, prin atitudinea dumneavoastră sinceră și plină de dragoste, să ne umpleți inimile de bucurie, sufletele să vibreze, emoțiile să ne copleșească...”.

”Sperăm la o colaborare cât mai frumoasă și constructivă pentru un viitor prosper”, a declarat Elena Oaserele pentru ”Expresul”, după care a accentuat: ”Înfrățirea ne va face mai puternici, iar aceste parteneriate sunt în beneficiul oamenilor cu suflet român”.

Timișeștiul este a doua localitate de peste Prut cu care s-a înfrățit Dereneu. Prima înfrățire a avut loc cu cinci ani în urmă. Atunci a fost semnat un acord de fraternitate cu

localitatea Ștefan Vodă din județul Călărași, doar că, în timp, s-a pierdut legătura între cele două administrații. ”Ștefan Vodă este situat la o distanță prea mare de noi”, a explicat Elena Oaserele.

De notat că distanța între Dereneu și Ștefan Vodă e de peste 400 de kilometri, în timp ce între Timișești și Dereneu – de două ori mai mică. Comuna Timișești are o populație de circa 3500 de locuitori, iar Dereneul – puțin peste o mie.

Sursa: provincial.md

SÂNGERU DIN ROMÂNIA S-A ÎNFRĂȚIT CU SÂNGEREII NOI DIN MOLDOVA

Continuă seria înfrățirilor între localitățile din România și cele din Republica Moldova. De data aceasta este vorba despre comuna Sângeru (județul Prahova și Sîngereii Noi (raionul Sîngerei). Acordul de înfrățire a fost semnat în Republica Moldova, de primarul de Sîngereii Noi, Valentina Ceausceac, și de primarul comunei Sângeru, Radu Gheorghe.

La evenimentul semnării acordului, alături de autoritățile locale din Sîngereii Noi au participat și consilierii județeni Rareș Enescu și Carmen Dumitru.

În cadrul evenimentului, primarul de Sîngereii Noi a primit seria Întregitorii, o trilogie extraordinară publicată de Societatea Cultural-Istorică „Mihai Viteazul” Ploiești, condusă de Mircea Cosma, cel care s-a ocupat personal de fiecare volum al trilogiei.

Sursa: deschide.md

PRIMARII DIN 10 LOCALITĂȚI DIN RAIOANELE FLOREȘTI ȘI SOROCA ASIGURĂ DURABILITATEA UNUI PROIECT DE APROVIZIONARE CU APĂ POTABILĂ FINANȚAT DIN FNDR ȘI COFINANȚAT DE APASAN

Primarii celor 10 localități rurale din raioanele Florești și Soroca unde ADR Nord implementează un proiect de aprovizionare cu apă potabilă au participat joi, 9 noiembrie, în incinta Agenției, la o ședință de informare privind procesul de planificare strategică în sectorul Aprovizionare cu apă și canalizare (AAC), pentru asigurarea unui mod eficient de planificare sectorială în procesul de implementare a proiectului „Apă pentru viață în Regiunea de Nord: raioanele Florești și Soroca”, implementat de ADR Nord.

Obiectivul ședinței, recomandată de ADR Nord, a fost de a-i informa pe beneficiarii proiectului despre metodologia și procesul de elaborare a planului local privind AAC, reieșind din prevederile contractuale privind implementarea proiectului, precum și din prevederile Planului de acțiuni al proiectului.

„Amonizarea planurilor locale în sectorul AAC cu cele regionale și naționale va contribui la asigurarea durabilității proiectului. Vom sprijini acest proces, pornind de la ideea că pentru a presta servicii publice eficiente nu este suficientă doar infrastructura respectivă”, a menționat șefa Secției planificare strategică și programare din cadrul ADR Nord, Inga Cojocaru.

În cadrul ședinței, Svetlana Caliniac, consultant regional al Agenției de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ) în cadrul ADR Nord, a vorbit despre specificul implementării proiectelor de AAC prin prisma modelului de servicii publice locale eficiente bazat pe abordarea „5 Piloni”: (1)

planificarea și programarea integrată la nivel local; (2) îmbunătățirea cooperării dintre APL-uri; (3) investiții în optimizarea infrastructurii pentru prestarea serviciilor publice locale; (4) consolidarea capacităților APL-urilor și a prestatorilor de servicii; (5) mobilizarea și sensibilizarea populației. De asemenea, consultantul regional GIZ a prezentat modele de planuri locale în sectorul AAC.

Valoarea totală a proiectului este de 66,08 de milioane de lei, din care 29,90 de milioane de lei solicitați din Fondul Național pentru Dezvoltare Regională (FNDR). Totodată, 29,9 de milioane de lei reprezintă o investiție oferită prin intermediul Proiectului Elveției de Apă și Sanitație în Moldova (ApaSan). Totodată, 4,4 milioane de lei din bugetul total al proiectului reprezintă contribuția populației beneficiare, 1,4 milioane de lei – contribuția Serviciii Comunale Florești, viitor operator al sistemului, și 0,4 milioane de lei – contribuția administrațiilor publice locale. Consiliul Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale (CNCDR) a aprobat, în cadrul ședinței din 27 martie 2017, alocarea, din FNDR, a 6 milioane de lei pentru lucrările executate pe parcursul anului curent.

Sursa: <http://adrnord.md>

APLICANȚII PROIECTELOR DE APROVIZIONARE CU APĂ ȘI CANALIZARE ȘI EFICIENȚĂ ENERGETICĂ FINANȚATE DE UE S-AU ÎNTRUNIT ÎN ȘEDINȚĂ COMUNĂ

O ședință de lucru cu aplicanții celor patru proiecte din domeniul Aprovizionare cu apă și canalizare (AAC) și ai celor două proiecte din domeniul Eficiența energetică în clădirile publice (EECP), finanțate de Uniunea Europeană prin intermediul proiectului Modernizarea Serviciilor Publice Locale în Republica Moldova (MSPL), a avut loc vineri, 10 noiembrie, în incinta ADR Nord. Participanții la eveniment s-au întrunit pentru a examina proiectele de memorandumuri de înțelegere pe care urmează să le semneze, discutând totodată și despre modalitățile de implementare a proiectelor finanțate de UE.

În cadrul ședinței, reprezentanții proiectului MSPL, Valentina Pleșca și Petru Veverița, au accentuat importanța procedurii și discuțiilor pe marginea semnării memorandumurilor de înțelegere. De asemenea, reprezentanții MSPL au menționat că, pentru o bună conlucrare în procesul de implementare a celor șase proiecte, este esențială implicarea activă a tuturor partenerilor.

La rândul său, directorul interimar al ADR Nord, Constantin Bândiu, a mulțumit partenerilor europeni pentru suportul oferit, menționând importanța suportului financiar considerabil care urmează să vină din partea UE. „Această primă etapă de pregătire a documentației necesită multă responsabilitate din partea părților implicate. Implementarea celor șase proiecte va fi bazată pe abordarea «5 Piloni», activități în cadrul cărora vor participa toate părțile implicate în acest proces complex”, a subliniat directorul interimar al ADR Nord.

Participanții la întrunire au stabilit că să definitiveze etapa de pregătire a pachetelor de documente, pentru semnarea lor. Memorandumurile de înțelegere urmează a fi semnate de către părți după încheierea Acordurilor de finanțare dintre proiectul MSPL și Agențiile de Dezvoltare Regională.

Precizăm că, în următorii ani, ADR Nord va implementa în Regiunea de dezvoltare Nord șase proiecte cu finanțare din partea UE: patru proiecte în domeniul AAC și două în domeniul EECP.

Proiectele ce vor fi finanțate de Uniunea Europeană în Regiunea de Dezvoltare Nord:

Nr.	Denumire proiect	Domeniu de intervenție
1.	Îmbunătățirea serviciilor aprovizionării cu apă și canalizare în or. Edineț	AAC
2.	Îmbunătățirea serviciilor aprovizionării cu apă și de gestionare a apelor uzate în or. Fălești	AAC
3.	Îmbunătățirea serviciilor aprovizionării cu apă și de gestionare a apelor uzate în or. Drochia	AAC
4.	Îmbunătățirea serviciilor aprovizionării cu apă în satele Păscăuți, Damașcani, Proscureni, Gălășeni, Mălăiești și Hiliuți	AAC
5.	Creșterea eficienței energetice a Liceului Teoretic „Dimitrie Cantemir”, mun. Bălți	EECP
6.	Sporirea eficienței energetice a Gimnaziului „Iurie Boghiu”, satul Flămânzeni, raionul Sângerei	EECP

Proiectul MSPL este implementat de Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ) în parteneriat cu Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului al Republicii Moldova și sprijinit financiar de Ministerul German pentru Cooperare Economică și Dezvoltare (BMZ), Uniunea Europeană, Guvernul României, Guvernul Suediei și Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare (SDC).

Sursa: <http://adrnord.md>

ÎN ATENȚIA APL ȘI A PRODUCĂTORILOR AGRICOLI!! CONCURS DE GRANTURI PENTRU DEZVOLTAREA INFRASTRUCTURII ECONOMICE PENTRU PRODUCĂTORII AGRICOLI

Concurs de Granturi

Programul Rural de Reziliență Economico-Climatică Incluzivă (IRECR - IFAD VI), finanțat de Fondul Internațional pentru Dezvoltarea Agriculturii (IFAD), oferă granturi competitive pentru finanțare în anul 2019 a proiectelor de dezvoltare a infrastructurii publice cu caracter economic, precum:

- Construcția/Reparația segmentelor de drum și podurilor locale, care sporesc accesul beneficiarilor la zonele de producere, procesare și comercializare a produselor agricole;
- Construcția rețelelor de alimentare cu apă pentru dezvoltarea activităților de antreprinoriat în domeniul agro-alimentar;
- Construcția infrastructurii de piață agricolă.

Beneficiarii granturilor pot fi: Autoritatea Publică Locală (Primăria) în parteneriat cu grupuri de producători agricoli, formate din întreprinderi mici și mijlocii, Gospodării Țărănești din spațiul rural doar care practică activități agricole.

Granturile vor fi acordate conform condițiilor și criteriilor de selectare stabilite în cadrul Programului IFAD VI. Pentru participarea la concurs Grupul-client, format din agenți economici și Autoritatea Publică Locală (Primăria), va depune Cererea de Finanțare tipizată și setul de documente complet la oficiul UCIP-IFAD. Informații detaliate, Formularul cererii de finanțare, modelele de documente pot fi găsite pe [pagina web a UCIP-IFAD](#).

Perioada de depunere a cererilor pentru finanțarea proiectelor este deschisă între **01.11.2017 - 01.02.2018**.

Documentele se vor prezenta la concurs în plic sigilat cu indicarea denumirii concursului, numele beneficiarului și datele de contact la adresa: or. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare 162, biroul 1303. Pentru întrebări sau clarificări puteți contacta în scris la adresa: office@ifad.md sau la fax.: (22) 871659.

Sursa: <http://adrcentru.md>

AU FOST TERMINATE LUCRĂRILE DE CONSTRUCȚIE LA STAȚIA DE POMPARE DIN ORAȘUL TELENEȘTI

La Telenești a avut loc recepția finală la terminarea lucrărilor de construcție la stația de pompare construită în cadrul proiectului implementat de ADR Centru. Viorel Jardan, directorul agenției, primarul or. Telenești Lelic Vadim, antreprenorul, responsabilul tehnic, dirigintele de șantier, și reprezentanții serviciilor desconcentrate au recepționat finalizarea lucrărilor unde s-a construit stația de pompare și 700 m de rețele de canalizare. Grupul de lucru a constatat că toate lucrările au fost executate cu respectarea proiectului tehnic și normelor în vigoare. Suma lucrărilor recepționate este de 2 100,00 mii lei, bani alocați din Fondul Național de Dezvoltare Regională (FNDR).

În cadrul proiectului regional „*Construcția stației raionale de epurare și dezvoltare a sistemului public de canalizare și epurare a apelor uzate la nivel intercomunitar*” au fost construite circa 18,7 km de rețea de canalizare în s. Inești și or. Telenești, 1 Stație de epurare cu o capacitate de 700 m.c/zi în orașul Telenești, 1 stație de pompare în s.Inești și 3 stații de pompare în oraș. Suma totală a acestui proiect regional va ajunge la 29 mln lei, dintre care aproximativ 21 mln lei au fost solicitați din FNDR, ceea ce constituie 73,66% din costul proiectului, inclusiv suma de 498 913 \$, care reprezintă finanțare din partea USAID

Sursa: <http://adrcentru.md>

ATELIER DE COORDONARE A PREVEDERILOR MEMORANDUMURILOR DE ÎNTELEGERE PENTRU PROIECTELE FINANȚATE DIN SURSELE UNIUNII EUROPENE

La data de 8 noiembrie 2017, în centrul de reședință al Regiunii Sud, s-au reunit pentru a discuta modalitățile de implementare a proiectelor cu finanțare din UE reprezentanți ai administrațiilor publice locale din raioanele Cahul, Leova și Basarabeasca, ai Ministerului Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului, Agenției de Dezvoltare Regională Sud și Agenției de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ).

Maria Culeșov, Directorul ADR Sud, a salutat participanții la atelier, mulțumind echipei GIZ(MSPL) pentru sprijinul acordat și menționând, totodată, importanța acestui suport financiar considerabil care urmează să vină din partea Uniunii Europene și să fie îndreptat întru dezvoltarea infrastructurii sociale și a celei de utilități publice din Regiunea de Dezvoltare Sud.

Totodată, șefa ADR Sud a invocat asupra necesității de maximă implicare, de consolidare și eficientizare a eforturilor tuturor partenerilor asociați în cadrul celor cinci proiecte care urmează a fi implementate în sud cu suportul UE, subliniind în mod special însemnătatea

acestor investiții europene pentru proiectele de eficiență energetică care vizează instituțiile de învățământ preuniversitar din raioanele Leova și Basarabeasca, dar și pentru celelalte care ținesc drept obiectiv sporirea accesului cetățenilor din raioanele Cahul și Leova la servicii îmbunătățite de aprovizionare cu apă și canalizare.

La rândul său, Petru Veverița, Consultant național superior în programare și planificare regională în cadrul proiectului GIZ "Modernizarea serviciilor publice locale", a ținut să precizeze că, în contextul dezvoltării mecanismelor de implementare a proiectelor din sectoarele Aprovizionare cu apă și canalizare (AAC) și Eficiența energetică în clădirile publice (EE), finanțate din sursele Uniunii Europene, în baza unui proces participativ larg desfășurat cu aportul Agenției de Dezvoltare Regională Sud, al Autorităților Publice Locale beneficiare și cu suportul direct al consultanților regionali GIZ/MSPL, a fost elaborat pachetul de documente pentru fiecare proiect în parte. Acesta include proiectul Memorandumului de Înțelegere, care conține ca anexe matricea cadrului logic, planul de implementare și matricea de evidență a riscurilor.

În cele ce urmează, a fost menționat faptul că planurile de implementare a proiectelor au la bază procedurile operaționale standard, care servesc ca îndrumar pentru părțile implicate în planificarea activităților și atribuirea rolurilor în procesul de implementare a proiectelor, în conformitate cu modelul serviciilor publice eficiente bazat pe 5 piloni.

De asemenea, celor prezenți le-a fost adus la cunoștință faptul că în procesul de implementare a proiectelor vor fi implicate și Organizațiile Societății Civile (câte o organizație pentru fiecare Regiune de Dezvoltare), selectate recent în cadrul unui concurs organizat de către GIZ/MSPL. Astfel, pentru Regiunea de Dezvoltare Sud a fost desemnată câștigătoare OSC "Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) "Viitorul".

Sarcina organizațiilor ne-guvernamentale va consta în sprijinirea participării cetățenilor din comunitățile locale în procesele de planificare, implementare și monitorizare a proiectelor de investiții, identificarea oportunităților de cooperare intercomunitară și sensibilizarea opiniei publice.

Memorandumurile de Înțelegere pentru proiectele UE urmează a fi semnate de către părți după încheierea Acordurilor de finanțare dintre GIZ/MSPL și Agențiile de Dezvoltare Regională.

Amintim că anterior, la finele lui iunie 2017, Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ) și Delegația Uniunii Europene în Republica Moldova au semnat Acordul de Grant privind „Elaborarea proiectelor tehnice și a documentației de licitație pentru lucrările de construcție în cadrul proiectelor selectate ce țin de domeniul aprovizionare cu apă și canalizare (AAP) și eficiența energetică (EE) în cele trei Regiuni de Dezvoltare din Republica Moldova", care urmează să fie implementate prin intermediul proiectului „Modernizarea Serviciilor Publice Locale în Republica Moldova" (MSPL).

Bugetul total al Acțiunii vizate este de 3,500,000 Euro oferite de Uniunea Europeană și 325,000 Euro - de Ministerul German pentru Cooperare Economică și Dezvoltare. Implementarea acestora este prevăzută pe durata unei perioade de 18 luni.

Sursa: <http://adrsud.md>